

Toiduainetööstus

1. Abivahend hea töökeskkonna loomiseks
2. Sissejuhatus töökeskkonda
3. Töökeskkonna riskianalüüs
4. Ajutine töövõimetus
5. Ergonoomiline töökeskkond
6. Müra
7. Õnnetusohu
8. Psühhosotsiaalne töökeskkond
9. Nahaärritajad
10. Kemikaalid ja tolm
11. Noored töötajad, rasedad ja rinnaga toitvad töötajad

1. Abivahend hea töökeskkonna loomiseks

Juhend annab ülevaate mõnedest töökeskkonna enamlevinud probleemidest ja nende lahendustest.

Juhend puudutab näiteks järgmisi tööülesandeid toiduainete valmistamisel:

- pakendite, karpide, purkide ja pudelite ettevalmistamine
- tooraine ettevalmistamine ja töötlemine
- toodete valmistamine ja töötlemine
- suhkru rafineerimine
- järeltöötlus, villimine, etikettide kleepimine, pakkimine ja kauba alustele laadimine
- sisetransport
- masinate kasutamine
- raskuste teisaldamine
- järelevalve ja kontroll
- laotööd
- puhastustööd
- piima, jogurti, või, juustu jt piimatoodete valmistamine
- piima jms villimine
- juustude laagerdamine ja järeltöötlus

Juhend on suunatud tööandjale, töökeskkonnaspetsialistile, töökeskkonnavolinikule ja teistele töötajatele, kes tegelevad töökeskkonnaga või on selle paremaks muutmisest huvitatud.

Kõikide juhendis käsitletud teemade kohta saab lisateavet tööelu portaalist aadressil www.tooelu.ee.

Reegel: tööandja peab tagama töötajale ohutud ja tervislikud töötingimused ja töökeskkonna igas tööga seotud olukorras.

Reegel: töötaja järgib töötamisel tööandja antud ohutusjuhiseid.

Milline on hea töökeskkond?

Heas töökeskkonnas on tagatud töötajate tervise ja töövõime säilimine ning edendamine, töökorralduse ja töökultuuri arendamine sellises suunas, mis toetab tööohutust ja töötervishoidu, edendab ettevõttes positiivset psühhosotsiaalset töökeskkonda ja ladusat tööd, luues eelduse töö tootlikkuse suurendamiseks. Olenevalt erialast, valdkonnast ja töötajast võib hea töökeskkond olla erineva tähendusega. Näiteks heas töökeskkonnas ei esine töötajal selja, kaela, õlavöötme või randmete vaevusi, töötajad ei ole stressis jne.

Probleemid ettevõtte töökeskkonnas võivad erineda juhendis kirjeldatutest. Loomulikult peate ka neile erisustele tähelepanu pöörama – nii igapäevatoos kui ka töökeskkonna riskianalüüsi läbiviimisel. Samal ajal tuleb arvestada, et üks töökeskkonna puudujääk võib avaldada mõju teisele. Halb psühhosotsiaalne töökeskkond või ajapuudus võivad näiteks suurendada luu-lihaskonna vaevuste teket.

Asbest töökeskkonnas

Paljudes vanemates ehitistes leidub asbesti sisaldavaid materjale, nt katuse- või seinakatted, tihendid, isolatsioonikatted jms. Kui hoones, mida ettevõtte tööalaselt kasutab, avastatakse nõ rabadat asbesti sisaldavaid kahjustatud materjale, mis võivad õhku eraldada asbestitolmu, peab tööandja viivitamata võtma tarvitusele abinõud töötajate asbestitolmuga kokkupuute vältimiseks.

Reegel: teavitage Tööinspektsiooni, kui lammutate, rekonstrueerite, remondite või hooldate asbesti sisaldavaid konstruktsioone või eemaldate asbesti ehitisest, masinast või seadmest.

Hoiatus: asbestitolm on kantserogeenne! Väldi asbestitolmu teket!

Õigusakt: määrus „Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“.

2. Sissejuhatus töökeskkonda

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus (TTOS)

Eestis reguleerib töötervishoiu ja tööohutuse valdkonda töötervishoiu ja tööohutuse seadus ning selle alusel kehtestatud määrused, milles on kirjeldatud töökeskkonnale esitatavad nõuded. Seaduses on ka tööandja ja töötaja õigused ja kohustused, mis on seotud tervisele ohutu töökeskkonna loomisega ning töötervishoiu ja tööohutuse korraldus nii ettevõtte kui ka riigi tasandil. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Esmaabi ettevõttes

Igas ettevõttes peab olema vajaduse korral tagatud kiire esmaabi andmine. Selleks peab tööandja määrama oma ettevõttes esmaabiandjad ning korraldama neile ettevõtte kulul esmaabiandja koolituse. Kui esmaabiandjad on koolitatud, tuleb info esmaabiandjate kohta paigutada nähtavale kohale, et vajaduse korral oleks esmaabiandja kiiresti leitav. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Tervisekontroll

Tervisekontroll on vajalik töötajatele, kelle tervist mõjutab mõni töökeskkonna ohutegur. Tervisekontrolli eesmärk on varakult avastada ja ennetada töökeskkonna ohuteguri kahjulikku mõju töötaja tervisele. Teine tervisekontrolli eesmärk on kontrollida teatud ametite puhul, kas töötaja tervislik seisund võimaldab tal üldse seda tööd teha või mitte. Tervisekontrolli korraldab ja selle eest tasub tööandja. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Ohumärguanded

Õnnetuste ja muude terviseriskide vältimiseks töökohal on üheks võimaluseks ohumärguannete kasutamine. Ohumärguandeid kasutatakse keelu, hoiatuse või kohustusliku nõude puhul, esmaabi- ja tuletõrjevahendite ning nende asukoha märgistamiseks, takistuse, ohtliku koha ja liiklusteede ning mahutite ja torude märgistamiseks. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Isikukaitsevahendid

Tööd tehes võib töötajal olla terviserisk, mida ei ole võimalik töökorralduse või ühiskaitsevahenditega vältida. Sellisel juhul peab tööandja tagama töötajatele isikukaitsevahendid. Isikukaitsevahendi valimisel tuleb lähtuda töökeskkonna ohutegurist ning töötaja iseärasustest. Vajadusel aitab sobivat isikukaitsevahendit tööandjal valida töötervishoiuteenuse osutaja. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Juhendamine ja väljaõpe

Enne töötaja tööle asumist peab talle läbi viima ameti ja töökohaga seonduvate ohuteguritega toimetulekuks töötervishoiu- ja tööohutuslase juhendamise. Juhendamise ja väljaõppe eesmärk on tutvustada tervisele ohutuid töövõtteid, mis välistaksid töökeskkonna ohutegurite kahjuliku mõju. Juhendamisel saadud teadmisi saab töötaja praktiliselt rakendada töökohal toimuva väljaõppe käigus. Alles pärast juhendamist ja väljaõpet võib töötaja tööle asuda. Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

3. Töökeskkonna riskianalüüs

Töökeskkonna riskianalüüs on tegevuste kogum, mis võimaldab tegeleda ettevõtte töökeskkonnaga süsteemselt ja tõhusalt. Riskianalüüsi kasutatakse kui vahendit töökeskkonna riskide hindamiseks ja ohutegurite tuvastamiseks ning ohjamiseks. Riskianalüüsi tuleb alustada töökeskkonnaga tutvumisest ettevõtte kõikides töökohtades sh allüksustes. Leitud puuduste kõrvaldamiseks koostatakse tegevuskava, kus on määratud ka probleemi lahendamise eest vastutavad isikud ja ajakava. Tegevuskava täitmine ei tohi kaasa tuua kulutusi töötajale. Riskianalüüsi läbiviimisel on vajalik kaasata töötajad. Riskianalüüs vormistatakse kirjalikult - kas paberil või elektrooniliselt ning see peab olema kättesaadav nii töötajale, juhtkonnale ja vajadusel ka tööinspektorile. Riskianalüüsi kirjalikult vormistatud tulemused ja rakendatavad abinõud tehakse teatavaks töötajatele töökeskkonnavolinike, töökeskkonnanõukogu liikmete ja töötajate usaldusisikute kaudu.

Enne riskianalüüsi alustamist on kasulik üle vaadata ka ettevõtte töövõimeusstatistika ja hinnata, kas töökeskkonnas on tegureid, mis võivad põhjustada haigestumist. Kui leiate töökeskkonnas probleeme, mis võivad haigestumist mõjutada, arvestage sellega prioriteetide seadmisel ja tegevuskava koostamisel.

Riskianalüüs peab sisaldama järgmisi etappe:

1. Terviseriskide väljaselgitamine ja kaardistamine

Riskianalüüsi alustatakse töökeskkonna kaardistamisega, mida võib teha nii töötajatega vesteldes või kasutades küsitluslehti ja ankeete. Eesmärk on välja selgitada võimalikud puudused töökeskkonnas.

2. Ohustatute väljaselgitamine

Selgitage välja, kes on ohustatud ja kuidas. Hinnake töötaja tervise- ja ohutusriske, arvestades tema ealisi ja soolisi iseärasusi, sealhulgas eririske rasedale ja rinnaga toitvale töötajale, alaealisele või puudega töötajale. Hinnake töötamiskohtade ja töövahendite kasutamise ja töökorraldusega seotud riske. Ohustatud isikute väljaselgitamisel ärge unustage ettevõtte külastajaid, koostööpartnereid ja alltöövõtjaid.

3. Kirjeldamine ja hindamine

Töökeskkonnas avastatud puudusi tuleb kirjeldada ning hinnata riske töökeskkonnas viibijale. Vajadusel tuleb mõõta ohutegurite parameetrid (teenuseosutajad leiad tööelu portaalist).

Probleemi kirjeldades pöörake tähelepanu:

1. kas ohuteguri mõju on võimalik vältida;
2. kas ohtlikku ohutegurit on võimalik asendada ohutu või vähem ohtlikuga;
3. kas töötajate juhendamine ja väljaõpe on viidud läbi nõuetekohaselt;
4. kas tööd, töötamiskohta, töövahendeid või töökorraldust saab kohandada töötajale sobivaks;
5. kas ühiskaitsemeetmeid ja -vahendeid saab eelistada isikukaitsevahendite kasutamisele.

4. Tegevuskava ja ennetustegevus

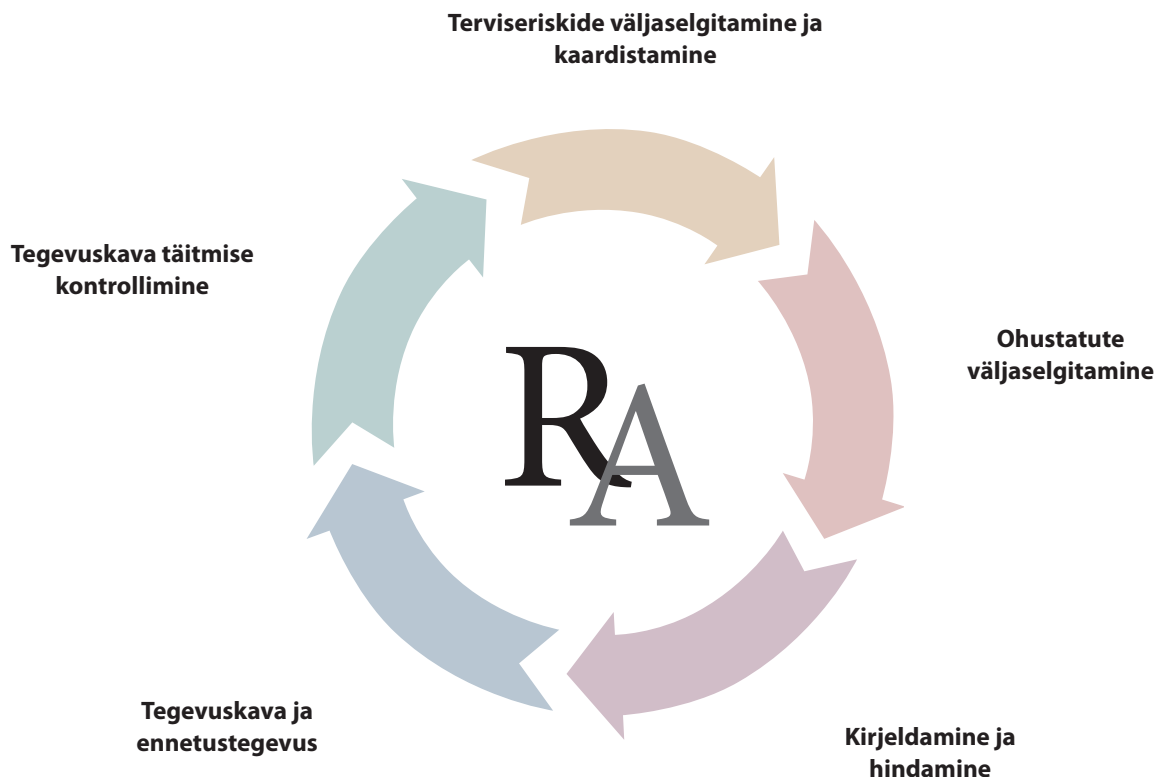
Riskianalüüsi tegevuskava on läbimõeldud plaan koos ajakava ning kirjeldusega, milles määratlete prioriteetsuse järgi tegevused avastatud puuduste kõrvaldamiseks ja vastutajad. Tegevuskava ei tohi jätta käsitlemata neid probleeme, mida ei ole võimalik koheselt kõrvaldada. Tegevuskava peab olema realistlik, arvestades ettevõtte võimalusi.

Oluline on, et tegevuskava oleks hoolega läbi mõeldud. Niiviisi tagate, et teie eesmärgid ja tähtajad oleksid võimalikult realistlikud.

Tegevuste kavandamine ja rakendamine terviseriskide vältimiseks või vähendamiseks ettevõtte töö kõikides etappides ning töötaja kehalise, vaimse ja sotsiaalse heaolu edendamiseks ongi tööandja ennetustegevus.

Juhend: "Töötervishoiu ja tööohutusega seotud kulutuste maksustamine"

Töökeskonna riskianalüüs

5. Tegevuskava täitmise kontrollimine

Riskianalüüsi viimases etapis töötatakse välja tegevuskava kontrollimise süsteem. Määratletud peab olema, millal ja kuidas saab kinnitada, et rakendatud meetmed on olnud tulemuslikud. Samuti määratakse riskianalüüsi ja tegevuskava läbivaatamise sagedus.

Riskianalüüsi ülevaatus ja kohandamine muutunud oludele

Riskianalüüs vaadatakse üle, kui on muutunud töökorraldus, mis omakorda mõjutab töökeskkonda. Samuti tuleb riskid hinnata uutele töövahenditele, tehnoloogiale või kui on ilmnunud uued andmed ohuteguri mõju kohta töötaja tervisele, kui õnnetuse või ohtliku olukorra tõttu on riskitase esialgse tasemega võrreldes muutunud või töötervishoiuarst on tervisekontrolli käigus tuvastanud töötaja tööga seotud haigestumise.

Nõustamine ja hea tava

Riskianalüüsi läbiviimisel võib kasutada ka ettevõtteväliseid töötervishoiuteenuse osutajaid, kui endal vajalikud teadmised puuduvad. Näiteks võite vajada abi kaardistamismeetodi valimisel, riskide hindamisel või parandusettepanekute tegemisel. Töötervishoiuteenuse osutajad on registreeritud Terviseametis.

Lisateave töökeskkonna riskianalüüsi kohta

Valik riskianalüüsi materjalidest on koondatud tööelu portaali.

Hea tava näited

Skovmose AS on suur õlletehas, mis toodab õlut ja karastusjooke odavkaupade kettidele. Tootmine ja pudelite pesu on mehhaniseeritud ning suurem osa töötajatest tegeleb seadmete jälgimise ja sisetranspordiga. Eelmisel aastal koostatud riskianalüüs näitas, et kõige suuremad töökeskkonnaprobleemid olid seotud masinate jälgimisega. Selle töö monotoonsus tõi kaasa töötajate keskendumisvõime languse ja seepärast tekkis ohtlikke olukordi. Pärast probleemi arutamist töökeskkonnanõukogus otsustati sisse viia tööde rotatsiooni kord. Tööülesanded jagati ümber nii, et keegi ei pea enam masinaid jälgima rohkem kui poole tööpäeva jooksul ja mitte kauem kui kolm tundi korraga. Skovmose AS võib nentida, et veaprotsent transportööril on pärast töökorralduse muutmist märgatavalt langenud. Viimane RA näitas ka, et töötajate rahulolu on varasemaga võrreldes tunduvalt paranenud ning nende tähelepanu ja huvi töö vastu on oluliselt suurem kui enne.

4. Ajutine töövõimetus

Ohutu ja tervist toetav füüsiline ja psühhosotsiaalne töökeskkond aitab säilitada töötajate tervist. Seega olete selles juhendis kirjeldatud töökeskkonna probleeme lahendades asunud ennetama ka töötajate haigestumist. Ettevõtte peaks riskianalüüsi läbi viies pöörama tähelepanu ka töötajate töövõimetusle. Selle eesmärk on hinnata, kas töökeskkonnas on tegureid, mis võivad töötajate haigestumust mõjutada. Käesolev alapunkt kirjeldab mõnda vahendit, mida võib kasutada, kui soovite tööd riskianalüüsiga laiendada ja tegeleda põhjalikumalt haigestumise vähendamise ja ennetamisega.

Töövõimetus teie ettevõttes

Selleks, et hinnata, millised on ettevõttes ajutise töövõimetusle peamised põhjused, tuleks uurida töövõimetusstatistikat.

Selle abil on võimalik välja selgitada haigestumiste arv töökohtade või osakondade lõikes. Saadud tulemused aitavad jõuda selgusele, kuidas haigestumist põhjustavaid tegureid kõige paremini ennetada.

Ettevõtte peaks rakendama töövõimetuspoliitikat, mis aitaks kaasa avatud ja usaldusliku õhkkonna loomisele töökeskkonnas. Selle eesmärgiks on kindlustada, et nii juhtkond kui ka töötajad teavad, kuidas ettevõtte suhtub töötervishoidu, töötaja tervise edendamisse, töövõimetusle ennetamisse ning kuidas tekkinud töövõimetusle korral toimida.

Tegevused haigestumuse vähendamiseks

Ajutise töövõimetusle vähendamise meetmed on kõige tulemuslikumad, kui võtta arvesse ettevõtte töökeskkonna ja töötajaskonna psühhosotsiaalseid iseärasusi. Kasulik on kombineerida üldiseid meetmeid üksikule töötajale suunatud lahendustega, näiteks tööülesannete ja töötingimuste kohandamine töötaja tervislikule seisundile.

Töökoha säilitamine või töökohale tagasipöördumine

Terviseprobleemidega töötaja jaoks on oluline leida sobiv lahendus tööl jätkamiseks. See võib tähendada tööandjale vajadust kujundada ümber töökoht, kohandada tööülesandeid ja konsulteerida töötervishoiuarstiga, leidmaks võimalusi töötaja tööle jäämiseks või naasmiseks eritingimustel.

On tähtis, et nii juhid kui ka kolleegid oleksid mõistvad nende töötajate suhtes, kes pöörduvad tööle tagasi eritingimustel. Eritingimusteks võib olla tööle tagasipöördumine osalise tööajaga, vähendatud töökoormusega või alustamine senisest erinevate tööülesannetega.

Tööülesannete kohandamine

Tööandja, töötaja ja töötervishoiuarst peavad koostöös kohandama töötaja tööülesandeid taastusperioodil vastavalt tema terviseseisundile ja töövõimele.

Tööülesannete kohandamise näited:

- töötajad, kellel valutavad puusad, põlved või selg, saavad täita kergemaid tööülesandeid nende vajadustele kohandatud istekohal. Näiteks saab kassa töö kohandada selliselt, et teenindajal oleks võimalik vaheldumisi istuda ja seista.
- tööpäeva kohandamine selliselt, et töökoormus oleks väiksem. Näiteks võib töötajale pakkuda võimalust täita lihtsamaid tööülesandeid, töötada aeglasemalt, minna varem koju või pidada rohkem puhkepause võimalusega tõsta istudes jalad üles või lamada, et selga sirutada.

Töökeskkonna edendamine aitab ennetada vigastusi ja töötajate haigestumist

Töötajate haigestumist ja sellega kaasnevat töövõimetust aitavad ennetada ka tervist edendavad tegevused ettevõttes. Tervislikud tegevused ja sh ka tervislik eluviis võivad aidata töötajal pärast haigestumist kiiremini töökohale tagasi pöörduda. Tööandja saab lihtsate vahenditega luua keskkonna, mis lihtsustab ja soodustab tervislike valikute tegemist. Näiteks võiks korraldada töökohal virgutusvõimlemist, pakkuda sportimisvõimalusi ja tervislikku toitu ettevõtte einelauas. On tähtis, et tegemist oleks töötajate jaoks vabatahtlike pakkumistega.

Et töökohas selliseid tulemusi saavutada, peab ettevõtte juhtkond tunnetama tervist edendava tegevuse vajalikkust, omama vajalikke oskusi ja teadmisi. See puudutab nii üldise heaolu edendamist kui ka konkreetsemalt dialoogi töövõimetuslehel olevate või tööle tagasipöördunud töötajatega.

Eestis on paljud ettevõtted asunud oma töötajaskonna tervist ja heaolu töökohal edendama viisil, mis ületab õigusaktidega sätestatud töötervishoiu- ja tööohutuslaseid kohustusi. Sellised ettevõtted on koondunud nõ tervist edendavate töökohtade deviisi alla ja nad suhtlevad omavahel aktiivselt võrgustiku kaudu, mida koordineerib Tervise Arengu Instituut (TAI).

Lisateave töövõimetuse kohta

Valik materjalidest töövõimetuse kohta on koondatud tööelu portaali.

5. Ergonoomiline töökeskkond

Ergonoomiline töökeskkond aitab vältida luu- lihaskonna vaevuste tekkimist.

Kui tõstate, tõmbate või lükkate raskeid esemeid või töötate ebasobivas asendis, riskite valude tekkimisega kätes, kaelas, õlgades, seljas ja põlvedes. Kui te töötate ühetaoliste liigutustega ja ebasobivas asendis pikemat aega, riskite liigesehaiguste väljakujunemisega. Liigesehaiguste väljakujunemise riski suurendab ka töö külmas ja tuuletõmbes.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Et saada teada, kas töökeskkond on ergonoomiline, peate pöörama tähelepanu järgmistele aspektidele.

Raskuste tõstmine

Raskuste tõstmine võib põhjustada ohtu, kui tõstetavad esemed on raskesti haaratavad ja suured, näiteks pakkides kaste kaubaalustele või tõstes toorainekotte, segades tainast ja kommimassi. Raskuste tõstmine on koormavam, kui töötatakse kummargil asendis või selga pöörates, väljasirutatud kätega või kitsastes tingimustes. Ohtu suurendab ka raskuste kandmine treppidel või redelitel ronides, näiteks siis, kui toorainet viiakse laost tootmisruumidesse. Terviseprobleeme võib põhjustada ka korduv esemete, näiteks juusturataste, kommimassi, kastide, kottide jms tõstmine või suure hulga kilode tõstmine päeva jooksul.

Raskuste teisaldamine (tõmbamine ja lükkamine)

Raskuste tõmbamine ja lükkamine võib olla koormav, kui on vaja transportida raskeid kärusid, ratastel nõusid, kaubaaluseid või riuleid, millega käte jõul manööverdamine nõuab pingutust. Tõmbamine ja lükkamine on koormavam ebatasasel või kaldpinnal, tasapinnaerinevuste korral, kui kärul on väga väikesed rattad või käepide on ebamugavas asendis. Koormav võib olla ka pidev peatumine ja paigalt liikumine kaupade teisaldamisel.

Koormavad tööasendid ja -liigutused

Erinevad tööülesanded koormavad keha piirkondi erinevalt. Valude tekkimise risk kasvab sedamööda, mida kauem ja intensiivsemalt tehakse tööd ebasobivas tööasendis.

Kui töötatakse ülestõstetud või väljasirutatud kätega, langeb koormus õlgadele ja kaelale. Näiteks võib seda esineda käsitsi pakkimise või kauba alustele laadimisega, sorteerimisega või tööga tootmisliinidel ja linttransportööridel.

Selg on koormatud, kui kummardatakse ettepoole või pööratakse selga, eriti kui kasutatakse samal ajal töö tegemiseks jõudu, näiteks tõstetakse kaupu. See võib esineda näiteks siis, kui laua kõrgus ei ole reguleeritud töötajale sobivaks.

Ühekülgne ja koormav ning ühekülgne ja korduv töö

Kui töötatakse suurem osa päevast sundasendis, näiteks masinate tööd jälgides või toodete kvaliteeti kontrollides, on töö ühekülgne ja koormav. Kui töötatakse ühetaoliste liigutustega, mis korduvad rohkem kui poole tööpäeva jooksul, näiteks sama tööriistaga, on töö samuti ühekülgne ja korduv. See võib esineda näiteks tooteid pakkides või töötades masinatega või tootmisliinidel.

Probleemide lahendamine

Saate luua ergonoomilise töökeskkonna, kui pöörate tähelepanu järgmisele:

- kasutage raske töö tegemiseks tehnilisi abivahendeid, nt käsikärsid, kahvelkärsid, kahveltõstukeid ja platvormkärsid
- planeerige ja korraldage töö nii, et oleks võimalik abivahendeid kasutada
- tagage, et töö tegemiseks oleks piisavalt ruumi, stabiilne tasane aluspind ja korralik valgustus
- tagage, et ühekülgne ja koormav ning korduv töö vahelduks tööpäeva jooksul muu tööga või puhkepausidega
- hoolitsege, et töökoht oleks sobivalt kujundatud ja kohandatud konkreetsele töötajale
- kindlustage, et kõiki töötajaid, ka uusi ja asendustöötajaid juhendatakse korralikult ja nad läbiksid õigete abivahendite ja töömeetodite kasutamise väljaõppe.

Raskuste tõstmine, tõmbamine ja lükkamine

Kasutage raskuste tõstmiseks sobivaid tehnilisi abivahendeid ja hoolitsege, et kõiki töötajaid juhendatakse põhjalikult, kuidas neid tuleb kasutada. Sobivad tehnilised abivahendid võivad olla näiteks platvormkärud, trepikärud, mehaanilised kahvelkärud, käärtõstukid või vaakumtõstukid. Raskuste tõstmist võib vähendada ka protsessi automatiseerimine. Veenduge, et liikumisteed oleksid puhtad ja ühetasased ning teel ei oleks takistusi, nagu näiteks augud põrandas. Planeerige ja korraldage töö nii, et asju poleks vaja ümber tõsta rohkem kui hädavajalik.

Koormavad töoasendid ja -liigutused

Ebasobivaid töoasendeid saate vältida kindlustades, et töökoht oleks kohandatud konkreetsele töötajale. Ruumi peab olema piisavalt ja kasutada tuleb sobivaid abivahendeid. Piirake sundasendis ja ühekülgsete liigutustega töötamist, täites vaheldumisi erinevaid ülesandeid. Inimesed on kasvult erinevad ja seepärast peab olema võimalik töölauda kohandada konkreetsele töötajale, kui seda kasutab mitu inimest. Hankige tööriistad ja seadmed, näiteks kahvelkärud ja vaakumtõstukid, mis vähendavad vajadust teha tööd põlve- ja õlakõrgusel. Tööasendi seisukohalt on oluline ka hea valgustus ja nähtavus.

Ühekülgne ja koormav ning ühekülgne ja korduv töö

Probleeme ühekülgse ja korduva tööga saate lahendada näiteks korraldades töö nii, et ülesanded päeva jooksul vahelduksid või tehtaks puhkepause. Tehnilised seadmed peavad kindlasti olema töökorras, et saaksite töötada sobivates töoasendites ja -liigutustega. Seda, kui raskeks töötaja oma tööd peab, mõjutab ka psühhosotsiaalne töökeskkond ja töötempo.

Lisateave ergonoomilise töökeskkonna kohta

Valik materjalidest, mis käsitlevad tõstmist, vedamist, lükkamist, ühekülgselt ja koormavat, ühekülgselt ja korduvat tööd ning tööasendeid ja –liigutusi on koondatud tööelu portaali.

Õigusakt: määrus „Raskuste käsitsi teisaldamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“.

6. Müra

Müra võib rikkuda kuulmist ja põhjustada stressi, kõrget vererõhku, väsimust jms. Samuti võib liiga kõrge müratase vähendada keskendumisvõimet, nii et õnnetusohu kasvab ja töös tehakse rohkem vigu.

Kuulmiskahjustusega kaasneb sageli selline haigus nagu tinnitus, mis kujutab endast helinat või kohinat kõrvades. Tinnitus võib olla mööduv või püsiv. Sageli kurnab see haigestunud inimest psüühiliselt.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Hinnates müraga seotud probleeme, tuleb pöörata tähelepanu müra tasemele, kokkupuute kestusele ja müra laadile, nt impulssmüra esinemisele.

Pidev müra

Kui töökohal on pidevalt kõrge müratase (üle 80dB), võib see kahjustada kuulmist. Müratase on liiga kõrge, kui peate ½–1 meetri kauguselt üksteisega suhtlemiseks valjusti hüüdma, et teist aru saadaks. Müra võib kahjustada kuulmist nii siis, kui töötaja peab taluma väga tugevat müra lühikest aega, kui ka siis, kui nõrgemas müras viibitakse pikemat aega.

Kõige tugevam müra konservide ja jookide valmistamisel tekib pudelite, purkide ja karpide kaubaalustele laadimisel ja transpordiliinidel.

Pagaritoodete, tubaka, šokolaadi jms tootmisel tekitavad kõige rohkem müra valtsid, veskid, doseerimiskaalud pakkimisel ja ventilatsiooniseadmed, näiteks ahjude ventilatsioon.

Piimatoodete ja margariinide tootmisel tekitavad müra tsentrifuugid, homogenisaatorid, pihustuskuivatid, dosaatorid, sulgemis- ja pakkimisseadmed.

Lühiajaline väga tugev müra (impulssmüra)

Ohtlik on kokkupuude impulssmüraga) See võib tekkida näiteks löökide puhul, esemete kokkupõrkel või surve all oleva õhu väljapääsemisel.

Ruumi akustika

Häiriv järelkaja ruumis tähendab, et ruumi akustika on halb.

Probleemide lahendamine

Esmase nõudena tuleb kinni pidada seadusega kehtestatud mürataseme piirnormist 85 dB(A) ja impulssmüra piirnormist 137 dB(C). Lisaks sellele tuleb võimalusel summutada häiriv müra.

Töö kavandamine

Kavandage töö selliselt, et müraga puutuks kokku võimalikult vähe töötajaid. Korraldage töö nii, et iga üksik töötaja puutuks müraga kokku võimalikult lühikest aega. Vältige tööd kohtades, kus tehakse mürarikkaid töid. Seadke sisse vaikne puhkeruum ja juhtimiskabiin, kust töötajad saavad müratekitavate masinate, näiteks veskite tööd jälgida ja võimaluse korral ka juhtida.

Eraldage müra tekitavad protsessid müratõketega. Eraldage mürarikkad tööd vaiksetest, jagades ruumid osadeks.

Müra summutamine selle allika juures

Ostke ettevõttele võimalikult vähe müra tekitavad seadmed. Kui masinate müratase ületab 70 dB(A), peab see olema märgitud kasutusjuhendis.

Eraldage müra tekitavad masinad müratõketega. Paljude masinate ja seadmete tekitatavat müra saab vähendada, kattes need helisummutavate materjalidega. Paigutage müratekitavad masinad, näiteks suruõhukompressorid, vaakumpumbad ja ventilaatorid, võimalusel tööruumidest väljapoole. Hooldage masinaid korralikult.

Eraldage töötsoon teisaldatevate müratõketega, kui tehakse väga mürarikkaid remonditöid.

Vähendage transportööride kiirust. Väiksema kiiruse juures tekib ka vähem müra.

Ruumi akustika

Betoonist seinte ja lagedega ruumides on halb akustika. Katke laed ja vajaduse korral ka seinad heliabsorbeerivate materjalidega. Heliabsorbeerivatele materjalidele ja nende paigaldamisele kehtivad ranged hügieeninõuded.

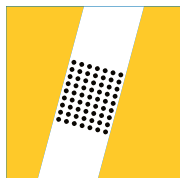
Kuulmiskaitsevahendid

Kui müratase on liiga kõrge ja seda pole võimalik teisiti summutada, tuleb alati kasutada sobivaid kuulmiskaitsevahendeid.

Lisateave müra kohta

Valik materjalidest, mis käsitlevad müra, mürataseme mõõtmist ja kuulmiskaitsevahendite kasutamist on koondatud tööelu portaali.

Õigusakt: määrus „Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded mürast mõjutatud töökeskkonnale, töökeskkonna müra piirnormid ja müra mõõtmise kord“.

7. Õnnetusoh

Kaupluse töökeskkonnas juhtuvad õnnetused võivad kaasa tuua tõsiseid tagajärgi ja pikaajalise töövõimetuse. Õnnetusoh on konkreetsest olukorrast ega pruugi eksisteerida pidevalt. Õnnetuse ennetamiseks tuleb läbi mõelda töömeetodid ja tehnilised lahendused.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Ettevõtte õnnetusriski hindamiseks mõelge läbi järgmised aspektid.

Tööriistade, masinate ja tootmisliinide kasutamine

Masinatega töötades võivad õnnetused juhtuda kui ei rakendata vajalikke ettevaatusabinõusid või avariipidur asub raskesti kättesaadavas kohas. Samuti suurendab ohtu see, kui töötajad ei juhendata põhjalikult, kuidas pakkimisliine, tainasegajaid, miksereid tuleb kasutada. Ohtlikud on hooldamata masinad või tööriistad või kui neid kasutatakse valel otstarbel. Ettevaatlik tuleb olla ka masinaid ja seadmeid hooldades.

Raskuste tõstmine

Raskuste tõstmisel võib tekkida õnnetusoh näiteks siis, kui puuduvad sobivad abivahendid raskete esemete – nagu näiteks kottide, fooliumirullide, juustu-, jäätise- või margariinikastide tõstmiseks – või siis, kui abivahendeid ei kasutata.

Vigastusriski suurendab tuliste esemete teisaldamine, näiteks küpsetusplaadid.

Kukkumine ja komistamine

Kukkuda ja komistada võib siis, kui põrand on koristamata ja maas vedeleb kasutatud või katkiseid pakendeid, kaubaaluseid, kokkurullimata voolikuid jms. Oht võib esineda eriti siis, kui põrandad või muud pinnad on libedad, näiteks maha läinud rasva tõttu, või ebatasased. Samuti on kukkumisoht suur platvormidel töötades või redelitel seistes, näiteks lisades maitseaineid suurtesse kateldesse.

Muud ohud

Õnnetusoh tekib siis, kui sõidukid ja jalakäijad kasutavad samu liikumisteid. Õnnetusohu suurendab ka valmistoodete või pakendite tõstmine kõrgemale kui kaks meetrit, eriti teiste töötajate või liikumisteede läheduses. Kuuma vee kasutamisel puhastustöödel võib ennast põletada.

Probleemide lahendamine

Sageli on õnnetusi kõige parem vältida mitut erinevat lahendust kombineerides. Heaks lähtekohaks õnnetuste ennetamisel on läbimõeldud ohutuspoliitika ja -kultuur. See hõlmab süstemaatilist tööd ettevõtte ohutuse parandamiseks ja tähendab muuhulgas, et on olemas strateegia, milles sisalduvad selged ohutusalsed eesmärgid. Juhtkond peab kindlustama, et kõik töötajad oleksid strateegia ja eesmärkidega kursis ning järgiksid neid oma igapäevatoos. Toiduaine- ja tubakatööstuses tuleks ohutu töökeskkonna loomiseks pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele.

Põhjalik juhendamine

Motiveerige töötajaid töökohal ohutult käituma. Seadke ohutus positiivseks eesmärgiks, millel on igapäevases tööelus oluline koht, ja juhendage töötajaid

põhjalikult enne tööülesannete täitmise alustamist. Tagage, et töötajad kasutaksid tehnilisi abivahendeid õigesti. Kõik seadmed ja töövahendid peavad olema varustatud kasutusjuhendiga, kus on kirjas, kuidas nendega ümber käia. Järgige alati juhendeid ja veenduge, et kasutatakse kõiki ettevaatusabinõusid.

Tegevuse kavandamine ja töökoha heakord

Korraldage töö nii, et ohtlikke olukordi ei tekiks. Kindlustage, et põrandaid koristatakse ja puhastatakse regulaarselt, et ei tekiks ohtu libiseda või komistada kokkurullimata voolikute otsa. Tööde kavandamisel tuleb paika panna ka masinate, tööriistade ja teiste abivahendite reeglipärase hooldamise kord, et vältida kulumisest tingitud õnnetusohu. Hinnake õnneturiske iga tööülesande puhul eraldi, et oleks selge, mida tuleb ohutuse tagamiseks teha – näiteks hankida töötajatele turvajalatsid.

Kasutusjuhendid

Tagage, et kõik kasutaksid masinaid ja tehnilisi abivahendeid õigesti ning kontrollige, kas avariipidur asub kättesaadavas kohas ja on töökorras. Pärast masinate hooldamist tuleb ohutuspiirded jälle paigale monteerida. Kõik masinad ja tehnilised abivahendid tarnitakse koos kasutusjuhendiga. Järgige alati juhendeid ja veenduge, et rakendatakse kõiki ettevaatusabinõusid. Ärge unustage ka isikukaitsevahendeid.

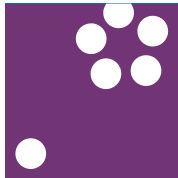
Analüüsi õnnetusi

Juba juhtunud õnnetustest on võimalik palju õppida. Seepärast on oluline, et seaksite sisse kindla protseduuri analüüsimaks õnnetusi ja ohuolukordi, mis oleksid võinud õnnetuseni viia. Selle alusel saate võtta tarvitusele abinõud õnnetuste ärahoidmiseks ja nende kordumise ennetamiseks.

Juhtkond ja töötajad peavad võimalikke igapäevaste tööülesannetega seotud õnnetusohu omavahel arutama. Nõnda on võimalik muuta ohutus igapäevaste tööülesannete täitmise loomulikuks osaks.

Lisateave õnnetusohude kohta

Valik materjalidest õnnetuste vältimise ja ennetamise kohta on koondatud tööelu portaali.

8. Psühhosotsiaalne töökeskkond

Halb psühhosotsiaalne töökeskkond põhjustab tööstressi ja läbipõlemissündroomi. Iseloomulikeks kehalisteks sümptomiteks on südamepekslemine, lihaspinged ja peavalu. Lisaks võivad tekkida mäluhäired ja keskendumisraskused, närvilisus, kurvameelsus ja väsimus. Sagenevad ka unehäired ja alkoholi kuritarvitamine. Kehva psühhosotsiaalse töökeskkonna tagajärjeks on ka sage töötajate haigestumine, vähene tootlikkus, omavahelised konfliktid ja personali voolavus. Pikema aja jooksul võib halb psühhosotsiaalne töökeskkond viia depressioonini ja südame- veresoonekonna haigusteni.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Psühhosotsiaalse töökeskkonna hindamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu järgmistele aspektidele.

Kindlasti tuleb vaadata tööd ja organisatsiooni kui tervikut. Suur töökoormus on eriti kurnav, kui töötaja enda otsustusõigus on väike ja tal puudub töö sotsiaalne toetus.

Suur töökoormus ja ajapuudus

Probleemid suure töökoormuse ja ajapuudusega võivad väljenduda näiteks selles, et on raske leida aega puhkepauside tegemiseks, töötaja peab sageli töötama väga kiiresti või tegema palju ületunde. Liigselt kiirustama võib sundida näiteks tööd juhtiv masin. Oluline on pöörata tähelepanu ka sellele, kas mõnele töötajale langeb teistest suurem töökoormus. Töö võib nõuda ka pidevat tähelepanu teatud piiratud tööloikudele, näiteks kui peab kiiresti sekkuma, kui masinate töös või protsessides esineb tõrkeid.

Üksluine ja monotoonne töö

Monotoonne töö võib tekitada terviseprobleeme, kui täidetav tööülesanne on pidevalt sama, näiteks jälgitakse tootmisliinide tööd või töötatakse ühetaoliste liigutustega..

Vähene otsustusõigus omaenda töö suhtes

Probleemid vähese otsustusõigusega omaenda töö suhtes võivad tekkida siis, kui töötaja ei saa mõjutada oma töökoormust, puhkepauside pidamist, töömeetodeid, töötempot ja -kvaliteeti. See võib olla nii näiteks siis, kui töötatakse lülina tootmisketis, kus peab järgima teiste tempot, või kui lühikesed tähtajad ei võimalda valida parimaid töövõtteid.

Puuduv sotsiaalne toetus

Sotsiaalse toetuse ja abi puudumine võib seisneda selles, et töötajat ei aidata, kui ta oma töös teistest maha jääb, või temani ei jõua vajalik teave. Samuti võib see tähendada, et puudub võimalus rääkida juhtkonnaga oma töö kvaliteedist ja juhtkonna ootustest töö suhtes.

Konfliktid, kiusamine ja ahistamine

Oluline on pöörata tähelepanu sellele, kas ettevõttes esineb konflikte, mida tajutakse isiklike rünnakutena ja kas on töötajaid, kes korduvalt ja pikema aja jooksul on sunnitud taluma alandavaid olukordi. Pöörake tähelepanu ka sellele, kas tuleb ette seksuaalse iseloomuga soovimatuid, solvavaid olukordi.

Vahetustega töö või töö väljaspool harilikku tööaega

Tööaegade muutlikkus või töö väljaspool tavapärast tööaega on füüsiliselt ja

psüühiliselt koormav. Eriti probleemne on see siis, kui vahetused on planeeritud nii, et öövahetusele järgneb õhtune vahetus ja õhtusele vahetusele järgneb päevane vahetus, ning kui töötajal on järjest palju öövahetusi. Koormav on ka see, kui tööaegu planeeritakse lühikese etteteatamisajaga.

Väheseid arenguvõimalused

Arenguvõimaluste puudumine võib olla probleemiks, kui töötajad täidavad peamiselt rutiinseid ülesandeid, juhtkond ei pea nendega perioodilisi arenguveestlusi ega pakuta sobivaid koolitusvõimalusi.

Probleemide lahendamine

Hea psühhosotsiaalse töökeskkonna loomisel on oluline,

- et keskenduksite nendele probleemidele, mida on võimalik lahendada
- et töö hea psühhosotsiaalse töökeskkonna nimel oleks iseenesestmõistetav osa ettevõtte argipäevast
- et oleksite teadlik, millist mõju avaldavad psühhosotsiaalsele töökeskkonnale olulised muudatused, nt tööülesannetes ja -korralduses
- et teeksite ettevõttesiseselt tihedat koostööd, nt töökeskkonnanõukoguga
- et pööraksite tähelepanu ka asjaoludele, mis aitavad luua positiivset psühhosotsiaalset töökeskkonda, sest see suurendab tööindu ja teeb võimalikuks heade suhete säilimise.

Sageli on psühhosotsiaalsete probleemide ennetamiseks vaja kombineerida erinevaid lahendusi olenevalt probleemide iseloomust. Toiduaine- ja tubakatööstuses tuleks hea psühhosotsiaalse töökeskkonna loomiseks pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele.

Liiga suure töökoormuse ja ajapuuduse ennetamine

Kavandage töö maht selliselt, et soovitud kvaliteet oleks võimalik saavutada olemasoleva personaliga. Tagage, et olema oleksid vajalikud tehnoloogilised vahendid ja töötajal erialased oskused. Töökoormust kohandades tuleb arvestada olemasolevate isiklike ja sotsiaalsete ressurssidega. Ärge nõudke töötajatelt ühekorruga töö kõrget kvaliteeti ja kiiret tulemust. Vältige kestvat kiirustamist ja seda soosivat palgasüsteemi.

Andke töötajatele otsustusõigus omaenda töö suhtes ja ennetage monotoonset tööd. Monotoonse tööga kaasnevat psühhosotsiaalseid probleeme ennetavad kõige paremini töö rikastamine, rotatsioon ja vastutusala suurendamine. Näiteks on edukalt loodud töögrupe, mille liikmed vastutavad ise oma töö kavandamise, läbiviimise ja järelevalve eest. See annab töötajatele võimaluse teha vaheldumisi tempokat ja rahulikumat tööd. Selliste meetmete edukuseks tuleb teha põhjalikke ettevalmistusi, millesse tuleb kaasata kõik asjaga seotud töötajad ettevõttes. Tuleb arvestada sellega, et suured muudatused võivad tekitada töötajates ebakindlust ja kindlasti on neile vaja pakkuda täienduskoolitust.

Töö rikastamine annab tulemust ainult siis, kui töötajatele pakutakse võimalust kasutada senisest suuremat osa oma oskustest ning samal ajal ka oma oskusi edasi arendada.

Sotsiaalne toetus

Kolleegide ja juhtkonna toetus on eriti oluline, kui töötajal puuduvad ülesannete täitmiseks vajalikud eeldused. Ühised puhkepausid ja regulaarsed koosolekud annavad võimaluse suhelda kolleegide ja juhtkonnaga ning vahetada tööalaseid kogemusi ja nõuandeid. Töötajate koosolekutel saab juhtkond jagada töötajatele vajalikku teavet ja tunnustada hästi tehtud tööd.

Konfliktid, kiusamine ja ahistamine

Kindlustage, et personalipoliitika toetaks avatust ja sallivust ning hoiaks ära kiusamise ja ahistamise. Kui töötaja tunneb, et teda koheldakse halvasti, tuleb asja kindlasti tõsiselt võtta ning käsitleda seda kui ühist probleemi. Pöörake tähelepanu ka sellele, et mõned töötajad võivad pidada alandavaks näiteks lõõpivat kõnetooni. Kasutage vajadusel ettevõttevälise nõustaja abi.

Täienduskoolitus

Põhjalik täienduskoolitus peab tagama, et töötajate erialased ja isiklikud oskused vastaksid alati ülesannetele, mida neil täita tuleb. Näiteks võib täienduskoolitust vaja olla seoses tööülesannete muutumisega uue tehnoloogia kasutuselevõtul. Sihipärane täienduskoolitus võib olla vajalik ka siis, kui lähete üle meeskonnapõhisele tööle, näiteks luues enesejuhtimisel põhinevad tööühikud.

Arenguvõimalused

Arenguvõimalusi saate luua tagades töötajate põhjaliku juhendamise, kolleegide ja juhatuse toetuse, konstruktiivse tagasiside töö ja sihipärase täienduskoolituse. Arenguvõimalusi suurendab ka mitmekesine ja initsiatiivi ülesnäitamist võimaldav töö.

Teave oluliste muutuste kohta

Kindlustunde suurendamiseks ja tööga seotud ebakindluse vähendamiseks tuleks töötajad kaasata töö planeerimisse ja teavitada neid võimalikult varakult olulistest muutustest (ümberstruktureerimistest, ühinemis- või sulgemisplaanidest).

Lisateave psühhosotsiaalse töökeskkonna kohta

Valik materjalidest, mis puudutavad stressi ja muid psühhosotsiaalseid ohutegureid on koondatud tööelu portaali.

9. Nahaärritajad

Nahk kaitseb meid kahjulike välismõjude eest. Kui nahk puutub sageli kokku kahjustavate ainetega, kaitsev rasvakiht kaob ja nahk ei jõua enam ise ennast parandada, tungivad näiteks allergiat tekitavad ained kergemini läbi naha. On ka kemikaale, millel on võime tungida läbi kõigi nahakihtide ja tekitada ekseemi. Ekseem väljendub selles, et nahk muutub kuivaks, punaseks ja sügelevaks. Sellele võivad tekkida väiksed vesivillid või vesitsevad lõhed.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Hinnates, kas töö võib kahjustada nahka, peate läbi mõtlema, kas puutute kokku nahka kahjustavate ainetega ja kas töötate kinnastega.

Nahka kahjustavad ained

Kokkupuutel paljude toiduainetega, näiteks puuvilja- ja köögiviljamahla, tomatite, määrgade toiduainete, lihamahla ja marinaadidega võib töötaja saada ekseemi või nahakahjustusi. Nahka võivad kahjustada ka nõudepesuained, puhastusvahendid ja muud kemikaalid. Kontrollige, kas kemikaalid, mida kasutate, kuuluvad ohuklassi „Ärritav“ või „Sööbiv“ või kas ohutuskaardil (turustaja kasutusjuhendis) on teavet selle kohta, et toode võib tekitada allergiat, mõjuda ärritavalt või söövitada.

Nahaärritust võivad põhjustada ka muud ained peale nende, mis on märgistatud kui „Sööbiv“ või „Ärritav“. Probleeme võivad tekitada ka ained, mis kannavad märgistust „Tervistkahjustav“, ning ka ilma ohumärgistusega ained.

Märg töö ja kindad

Kui käed on niiskes keskkonnas või töötatakse niiskuskindlate kaitsekinnastega rohkem kui kaks tundi päevas, siis on tegemist märja tööga. Suur osa tööga seotud ekseemidest ongi põhjustatud latekskinnastega töötamisest.

Põletused ja külmakahjustused

Väga kuumade või külma tooraine, valmistoodete või nõude puudutamisel võib saada nahakahjustusi. Nahka võib kahjustada ka külmutatud tooraine või toodete käsitlemine.

Probleemide lahendamine

Kaardistage nahaärritust põhjustada võivad keemilised ained, mida kasutate. Koostage tarnija ohutuskaardi alusel töökohaspetsiifilised ohutusjuhendid.

Kokkupuudet nahaärritajatega tuleb piirata nii palju kui võimalik. Nii siis, kui nahaärritust põhjustab töö niiskes keskkonnas kui ka allergiat tekitavate ainetega kasutamine. Oluline on välja selgitada, kas nahka ärritavad ained oleks võimalik asendada ohutute või vähem ohtlikega.

Kuumade, külmade, määrgade või mustade tööprotsesside korral tuleb alati kasutada kaitsekindaid.

Töötades kinnastega, tuleb pöörata erilist tähelepanu järgmistele aspektidele.

Sobivad kaitsekindad peavad olema töötajale kättesaadavad ja neid tuleb kasutada õigesti. See tähendab, et kindad peavad olema seestpoolt terved, puhtad ja kuivad,

neid ei kanta kauem, kui hädavajalik, ja kasutatakse puuvillaseid aluskindaid.

Kui kasutatakse latekskindaid, peavad need olema ilma puudrita. Sageli saab nende asemel kasutada sünteetilisest kummist kindaid.

Käsi tuleb pesta jaheda veega ja korralikult kuivatada, kellad ja sõrmused tuleb töö ajaks ära võtta. Puhkepauside ajal ja töö lõppedes tuleb kätele kanda rasvast kreemi. Pidage meeles, et kreem ei asenda kindaid. Kui käed ei ole märjad või silmnähtavalt mustad, võite käte vee ja seebiga pesemise asemel kasutada alkoholil põhinevat desinfitseerimisvahendit.

Lisateave nahaärrituste kohta

Valik materjalidest, mis puudutavad tööd kemikaalide ja materjalidega ning piirnorme, on koondatud tööelu portaali.

10. Kemikaalid ja tolm

Kahjulik/
Ärritav

Oksüdeeriv

Plahvatus-
ohtlik

Mürgine/ väga
mürgine

Söövitav

Väga
tuleohtlik/ eriti
tuleohtlik

Plahvatus-
ohtlik

Joon. 1 Ohusümbolid (kehtivad kuni 1. juunini 2015).

Ohtlikud kemikaalid ja neid sisaldavad tooted on märgistatud erinevate ohutüüpide kaupa, vt piktogramme. Riskilased etiketil räägivad, millise ohuga on tegemist, nt „võib põhjustada vähktõbe“, „võib sissehingamisel põhjustada allergiat“, „kahjulik kokkupuutel nahaga“ jne.

Ohtlikud kemikaalid, millega tööl kokku puututakse, võivad kahjustada hingamisteid, tekitada vähki, kahjustada reproduktiivorganeid, tekitada allergiat või kahjustada närvisüsteemi. Paljud haigused ilmnevad alles aastate pärast, mispärast on oluline tervisekahjustusi ennetada, vältides või vähendades töötaja kokkupuudet ohtlike kemikaalidega.

Selgitage välja võimalikud probleemid

Keemilised ohutegurid toiduainetetööstuses on eeskätt ainete tolm ja aarud.

Tolm

Tolmavad toorained, näiteks jahu, suhkur ja lisaained, võivad kahjustada hingamisteid. Tolmuosakeste sissehingamine võib tekitada ka allergilisi reaktsioone, näiteks astmat. Tolmuga võidakse kokku puutuda näiteks toorainet kaaludes, seda nõudesse ja kateldesse valades, lõhna-, värv- ja maitseainete hoidmiseks kasutatud nõusid pestes või tolmuseid masinaid ja ruume puhastades.

Kõige sagedamini tekitavad allergiat jahu, värv-, maitse- ja lõhnaained.

Kui hingatakse sisse ensüüme nagu näiteks juustu valmistamisel kasutatavat laapi, pepsiini või lüsoosüümi, võib tekkida allergia või astma.

Käsitsedes juustu, eriti valminud hallitusjuustu, võib kergesti tolmuga kokku puutuda, näiteks juustu pestes või pakkides. Selles tolmus sisaldub suures koguses hallitusseeni ja nende eoseid, mis võivad sissehingamisel tekitada astmat ja teisi kopsuhaigusi.

Puhastusvahendid

Puhastusvahendeid kasutades võib nahka kaitsev rasvakiht kaduda. Allergilisi reaktsioone tekitavatel ainetel on seetõttu lihtsam läbi naha tungida ning kasvab nahaärrituse ja ekseemi tekkimise oht.

Kasutage ohumärgistust ja ohutuskaarti

Teave ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate toodete kohta on esitatud selle pakendi ohumärgistusel ja ohutuskaardil (turustaja kasutusjuhendis).

Probleemide lahendamine

Hankige teavet ainete ja toodete kohta

Kokkupuute vältimiseks ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate ainetega on hea teada:

- millised ained on töökohal kasutusel ja millised ühendid võivad tööprotsesside käigus eralduda, näiteks toodete kuumutamisel või keetmisel tekkivad ebameeldivad ja tervistkahjustavad aarud
- et ohumärgistusest ja ohutuskaardilt leiate teavet ainete ohtlikkuse kohta
- selgitage välja, kuidas ja millal võib aset leida kokkupuude ohtlike kemikaalide ja tolmuga kokku puutuda, näiteks kas tegemist on aarude sissehingamisega, nahakontaktiga vms
- hinnake, kui pikalt kokkupuude kestab ja kui sageli nende ainetega kokku puututakse koostage töökohaspetsiifiline ohutusjuhend, arvestades kasutatavaid kemikaale.

Kahjulik/
ÄrritavRõhu all olev
gaas

Oksüdeeriv

Terviseoht

Plahvatus-
ohtlikSurmav/
Mürgine

Söövitav

Tuleohtlik

Keskkonnaoht

Asendage ohtlikud kemikaalid

Asendage ohtlikud kemikaalid ja nendega seotud töömeetodid ohutumatega. Kasutage alati kõige vähem ohtlikku töömeetodit.

Isoleerimine

Kui ohtlike kemikaalide ja töömeetodite kasutamine on möödapääsmatu, tuleb tööprotsess võimalikult suurel määral muust töökeskkonnast isoleerida. Tööde korraldamisel tuleb eriti saastav töö teistest tegevustest eraldada nii, et tööga mitte seotud inimesed sellega kokku ei puutuks. Koristamisel ei tohi tolmu üles ei keerutada.

Isikukaitsevahendid

Kui ohtlike kemikaalidega kokkupuudet ei ole muul viisil võimalik vältida ja ohtu vähendada, tuleb kasutada sobivaid isikukaitsevahendeid.

Lisateave keemiliste ohutegurite kohta

Õigusaktid: sotsiaalministri määrus „Ohtlike kemikaalide identifitseerimise, klassifitseerimise, pakendamise ja märgistamise nõuded ning kord“.

Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1272/2008, 16. detsember 2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist.

Valik materjalide ohtlike kemikaalide kasutamise kohta on koondatud tööelu portaali.

11. Noored töötajad, rasedad ja rinnaga toitvad töötajad

Tööolukorras on eriti ohustatud rasedad, rinnaga toitvad töötajad ning noored töötajad.

Noored

Noortele töötajatele tuleb pöörata töökohal erilist tähelepanu, sest nende kogenematus ja kehalise arengu tõttu võivad tööga seonduvad koormused ja terviseriskid neid rohkem mõjutada kui vanemaid töötajaid. Noorte töötajate juhendamisele ja väljaõppele tuleb pöörata eriti suurt tähelepanu.

Alla 18-aastastele noortele kehtivad samad üldised töökeskkonna reeglid kui kõikidele teistele töötajatele. Lisaks on alla 18-aastastele noortele kehtestatud erireeglid. Alaealistele töötajatele peab tööandja looma sobivad töö- ja olmetingimused. 13–14-aastase alaealist või 15–16-aastase koolikohustuslikku alaealist võib lubada tööle, kus töökohustused on lihtsad ega nõua suurt kehalist või vaimset pingutust (kerge töö). Tööandja ei tohi töölepingut sõlmida alaealisega ega lubada teda tööle, mis ületab alaealise kehalisi või vaimseid võimeid; sisaldab ohte, mida alaealine ei suuda õigel ajal märgata ega ära hoida kogemuse või väljaõppe puudumise tõttu või ohustab alaealise tervist töö iseloomu või töökeskkonna ohutegurite tõttu.

Õigusakt: määrus „Töökeskkonna ohutegurite ja tööde loetelu, mille puhul alaealise töötamine on keelatud“.

Õigusakt: määrus „Alaealistele lubatud kerged tööd“.

Valik noorte tööd puudutavatest materjalidest on koondatud tööelu portaali.

Rasedad ja rinnaga toitvad töötajad

Tööandja peab tagama rasedale või rinnaga toitvale töötajale töökeskkonna, mis ei kujutaks ohtu rasedusele või imetamisele. Riskianalüüsis tuleb anda ennetav hinnang, kas rasedad või imetavad töötajad võivad töökeskkonnas kokku puutuda teguritega, mis kujutavad ohtu lootele või vastsündinule.

Tööandja on kohustatud raseda või rinnaga toitva naistöötaja terviseriskide hindamisel arvestama eelkõige järgmiste valdkonnas esinevate ohuteguritega:

1. pörutused, vibratsioon ja seda põhjustavad töövahendid;
2. müra;
3. pidev kõrge või madal õhutemperatuur;
4. kokkupuude orgaaniliste lahustitega (bensiin);
5. kokkupuude naha kaudu tervist kahjustavate kemikaalidega, mis märgistatakse riskilauseetega R21, R24 ja R27;
6. raskuste käsitsi teisaldamine;
7. füüsilist väsimust või ülekoormust põhjustavad sundasendid või -liigutused, sealhulgas pidev töötamine seistes või istudes, kiire töötempo või muud samalaadsed tegurid;
8. vaimset ülekoormust põhjustav töö, sealhulgas kõrgendatud tähelepanuga töö.

Rohkem teavet leiad tööelu portaalist.

Õigusakt: määrus „Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded rasedate ja rinnaga toitvate naiste tööks“.

Töökeskkonnajuhend

Toiduainetööstus

Teised töökeskkonnajuhendid

Teatud tööülesannetega seoses võib tekkida vajadus tutvuda ka selliste juhenditega nagu:

- kontoritöö – vaata juhendit **kontoritöö**
- toitlustamine – vaata juhendit **toitlustusettevõtted ja baarid**
- puhastustööd – vaata juhendit **puhastustööd**
- masinate ja seadmete hooldus – vaata juhendit **masinate ja seadmete paigaldamine ning remont**
- töö ladudes ja terminalides – vaata juhendit **hulgimüük**
- autojuhid – vaata juhendit **kaubaveod**
- laboritöö – vaata juhendit **ülikoolid ja teadustöö**

